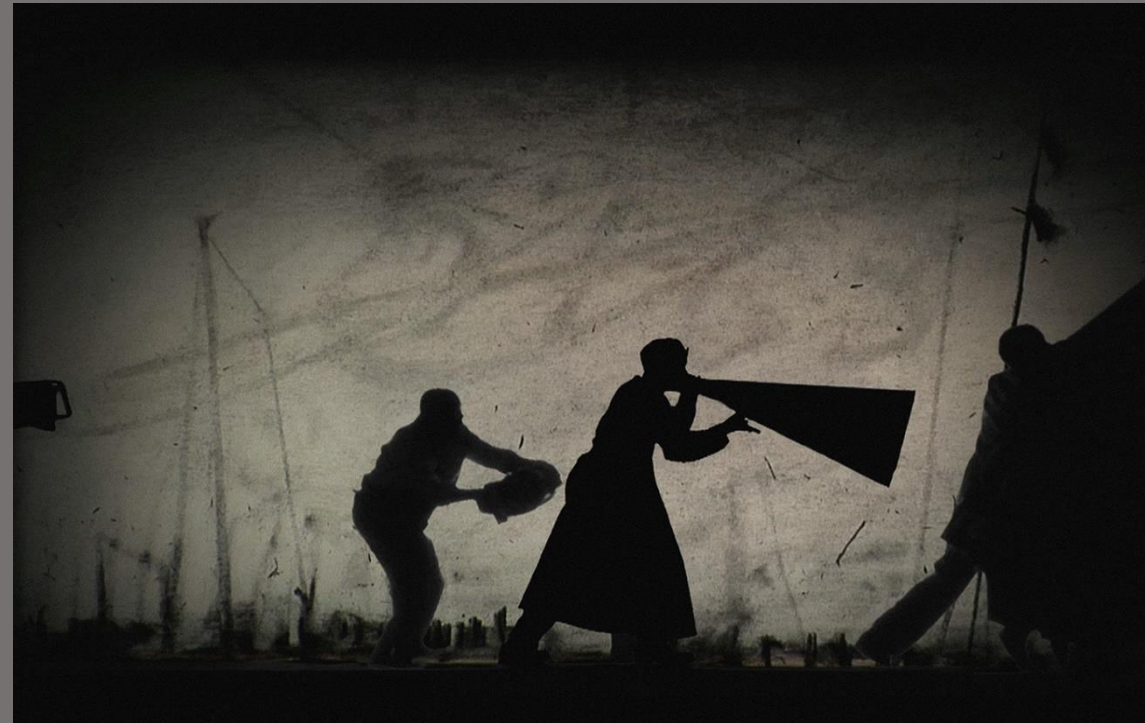

Undervisningsmateriale

Gymnasiet

William Kentridge - *The Refusal of Time*

21/3 2018 - 19/8 2018

Om undervisningsmaterialet

Dette undervisningsmateriale er udformet til udstillingen William Kentridge – *The Refusal of Time*.

Udstillingen vises på Kunsten i perioden fra den 21. marts 2018 til den 19. august 2018.

Undervisningsmaterialet kan bruges før, under og efter et besøg i udstillingen, og indeholder:

- Introduktion til underviseren
- Introduktion til udstillingen
- Tekster til eleverne
- Øvelser til eleverne – før, under og efter besøget

God fornøjelse!

Undervisningsmaterialet er lavet af Kunstens formidlingsafdeling.

Vi anbefaler altid, at du og dine elever forbereder jer på udstillingen inden besøget.

Har du spørgsmål til materialet eller brug for inspiration til arbejdet med William Kentridge – *The Refusal of Time*, kan du kontakte Peter Juul, pjj@kunsten.dk

Book en omvisning eller et dialogbaseret forløb til din klasse på www.kunsten.dk

Til underviseren

Med værket *The Refusal of Time* (2012) er der rig mulighed for at udforske såvel enkelte kunstformer, samspillet mellem forskellige kunstformer, som oplevelsen ved at befinde sig midt i et 'Gesamtkunstwerk' eller et totalkunstværk på Kunsten.

The Refusal of Time er en rumlig installation, som forener levende billeder, musik, dans, performance, tegning, lydeffekter og skulpturelle elementer. Kentridge forener det politiske med det poetiske i sin kunst, og han adresserer voldsomme temaer som apartheid, kolonialisme, totalitarisme med en drømmende, lyrisk undertone iblandet en god del humor og selvironi, hvilket får værkerne til at fremstå modsætningsfyldte og flertydige.

Kentridge er mest kendt for sine animerede film baseret på kultegninger, og han italesætter problemstillinger, som knytter sig til Sydafrika efter apartheidstyrets opløsning, og hans personlige forhold til hjemlandet er præget af en stærk ambivalens. Kentridge bor og lever fortsat i Johannesburg sammen med sin kone og sine børn.

Du og din klasse kan besøge Kunsten på egen hånd eller med dette materiale i hånden, men du kan også booke en omvisning eller et dialogbaseret forløb.

Se videofilm om William Kentridge på Louisiana Channel:
<http://channel.louisiana.dk>

- William Kentridge – Making Sense of The World
- William Kentridge & Synne Rifbjerg – Reduced to Being an Artist

Til underviseren

Om William Kentridge

William Kentridge (f. 1955) er født og opvokset i Johannesburg under apartheid. Begge hans forældre var fremtrædende advokater, og havde status som nogle af anti-apartheidbevægelsens mest betydningsfulde forkæmpere. Kentridge er efterkommer af litauisk-jødiske immigranter, som i slutningen af 1800-tallet slog sig ned i Sydafrika.

Apartheid blev officielt indført som styreform i Sydafrika i 1948, hvilket medførte, at den sydafrikanske befolkning blev raceopdelt. Konsekvensen ved apartheid var, at Sydafrikas hvide mindretal legitimt kunne undertrykke landets farvede befolkning. I dette raceadskilte samfund talte Kentridges forældre de undertrykte sydafrikaneres sag.

Det naturlige karrievalg for Kentridge ville have været jurastudiet, men Kentridge endte i stedet med at blive kunstner. Kentridge fremhæver selv, med et smil på læben, at han blev *reduceret* til at blive kunstner, fordi alle andre karrieremæssige valg slog fejl. Karrieren som kunstner tog sin begyndelse med kultegninger, som siden udviklede sig til animerede film.

Kentridge fik sit gennembrud i de tidlige 1990'ere med sine poetiske sort/hvide stop-motion-film baseret på kultegninger, men siden årtusindskiftet har han videreudviklet sit formsprog og kombineret det med sin kærlighed til både film- og teaterverdenen. I sine værker kombinerer Kentridge mange forskellige kunstformer og trækker på et utal af inspirationskilder.

Kentridges værker udtrykker en stærk politisk bevidsthed, uden at han dog tager moralsk stilling til konkrete begivenheder. Emnet er derfor ikke kun apartheid, men universelle almengyldige temaer som magt, menneskesyn, historieforståelse og samfundsforhold. Ifølge Kentridge selv har forældrenes arbejde mod uretfærdighed og undertrykkelse fremelsket en social bevidsthed i ham, hvilket betyder, at han forbeholder sig retten til uvished som en modvægt til politisk vished eller overbevisning.

Til underviseren

Om: *The Refusal of Time*

The Refusal of time (2012) er en rumlig installation bestående af 5 store videoskærme med lyd, fire højtalere udformet som megafoner i aluminium placeret på stativer, samt en mekanisk 'blæsebælg' konstrueret i træ og placeret midt i rummet. Levende billeder, tekstfragmenter og tegninger i gulv til loft-format projiceres op på væggene. Musik, reallyd, lydeffekter og kunstnerens egen stemme strømmer ud i rummet via de tragtformede højtalere. Den mekaniske 'blæsebælg' pumper løs som en mekanisk lunge.

Værket varer ca. 30 minutter og er i konstant bevægelse og udgør en blanding af medier, temaer, materialer og metoder. Værket beskæftiger sig med ideen om tid som et relativt fænomen i modsætning til en lineær tidsforståelse. Værket leger på forskellige måder med tanken om, hvad der ville ske, hvis tiden blev sat ud af spil.

Foruden de fire megafoner og den mekaniske 'blæsebælg' er forskellige, gamle stole placeret som skulpturelle elementer i rummet. Trækasser, som ligner opbevaringskasser til rekvisitter, står i flere lag langs siderne. Malertape er sat på gulvet rundt om stole, højtalerstativer mv., og fungerer som på et teater, når der skal udskiftes rekvisitter ved sceneskift. Den rumlige installation fremstår som en blanding af en teatersal, en scene og et 'backstage' lignende miljø. Scenerierne på de fem skærme udspiller sig parallelt med hinanden, og installationens sammensurium af billeder, lyd og effekter omslutter dig og gør det umuligt at afkode ét sammenhængende udsagn i rummet.

Du bliver som beskuer således overladt til selv at skabe mening og sammenhæng i det bevidst fragmenterede univers, som Kentridge iscenesætter.

Gesamtkunstwerk

'Gesamtkunstwerk' er en tysk betegnelse for et kunstværk, hvori flere forskellige kunstformer er forenet. Udtrykket stammer fra 1800-tallet og knytter sig ikke mindst til operakomponisten Richard Wagners tanke om 'musikdramaet'. Wagner omtaler begrebet i sine skrifter, hvor han henviser til en operafremførelse, som omfatter musik, teater og visuel kunst. Wagner lagde desuden vægt på stemningsskabende elementer som mørke og lydeffekter. I det 20. århundrede udvides begrebet til også at omfatte arkitektur, film mv.

For Kentridge er du som beskuer den centrale 'figur': Det handler om os, hvordan vi opfatter verden, og hvordan vi gør verden forståelig. Kentridge er optaget af, hvordan vi ser på verden, hvad der betinger vores evne til at se og forstå, hvordan vi husker historien, og hvordan vi glemmer den. I den rumlige installation påvirkes du som beskuer både sanseligt og psykologisk, og Kentridge spiller bevidst på det flertydige, det modsætningsfyldte og det åbne udsagn, som beforder den fundamentale tvivl eller uvished, som er et grundvilkår for den menneskelige eksistens, og som Kentridge betoner værdien af.

En nøgle til at forstå Kentridges kunst er begrebet bastardy ('bastardhed'). For Kentridge er 'bastardhed' et positivt ladet ord, som knytter sig til blandingsformen, det skæve, det irregulære, det uægte og det uvisse. Med 'bastardheden' ønsker Kentridge at vise, hvor frugtbar og levende blandingsformen kan være, og han hylder bevidst det uperfekte element, de 'åbninger' i værket, som levner plads til dig som beskuer.

Kentridge forbinder selv begrebet bastardy med den kulturelle smeltedigel, som Sydafrika er. I The Refusal of Time kommer det bastardiske eksempelvis til udtryk i soundtracket til værket, som er komponeret af sydafrikaneren Philip Miller, og som er skabt som et 'kludetæppe' af lydbilleder.

Som beskuer forventes du at spille en aktiv rolle som medskaber af værkets fortælling. Værkets 'udsagn' er i den forstand den erfaring, som du som beskuer gør dig i mødet med værket.

Til eleven

Om William Kentridge

William Kentridge er kunstner og født i byen Johannesburg i Sydafrika. Han er født i 1955. Hans forældre immigrerede til Sydafrika fra Litauen for over 100 år siden. Efter mange år blev familien en del af det mindretal af hvide indbyggere, som boede i Sydafrika.

I 1948 blev apartheid indført som styreform i Sydafrika. Apartheid betød, at landets befolkning blev raceopdelt i hvide og farvede indbyggere, og at de to befolkningsgrupper, deres forskellige traditioner og kulturer skulle holdes adskilt.

Kentridges forældre var advokater, og de arbejdede begge to som forkæmpere for anti-apartheidbevægelsen i Sydafrika. I det raceadskilte samfund talte Kentridges forældre de undertrykte sydafrikaneres sag.

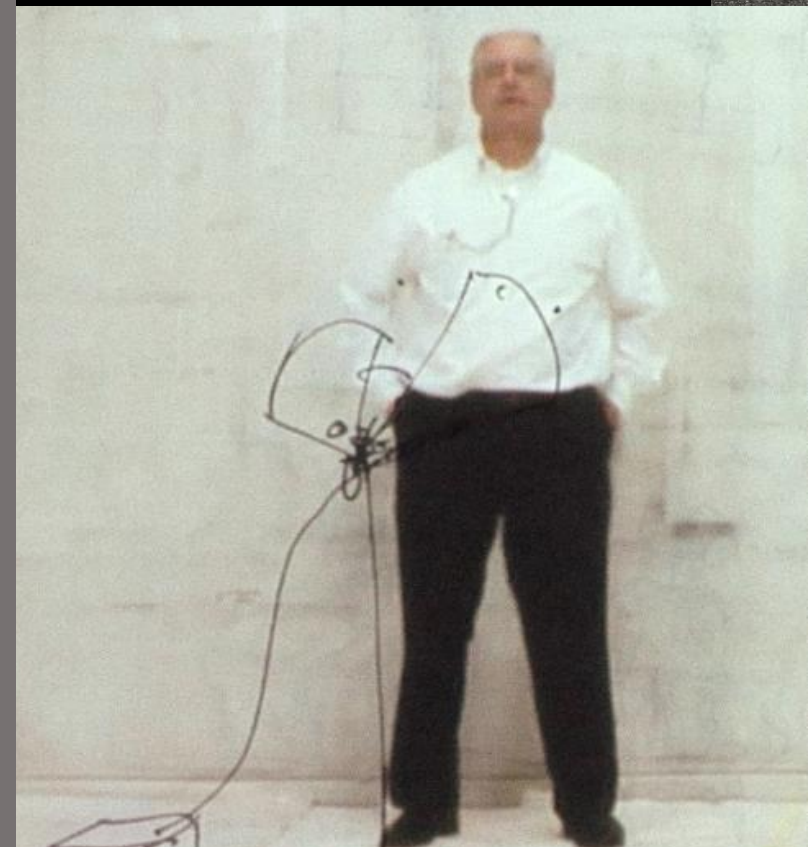
Forældrenes arbejde mod uretfærdighed og undertrykkelse betød, at Kentridge blev meget bevidst om de sociale og politiske forhold i samfundet også efter, at apartheid officielt blev afskaffet som styreform i Sydafrika i 1992.

Kentridge siger selv, at han endte med at blive kunstner, fordi han ikke rigtig lykkedes med andet. I begyndelsen lavede han tegninger med kul på papir, og han opdagede, at tegningerne kunne vækkes til live ved hele tiden at lave små ændringer i dem.

Kentridge viskede kulstregerne bort, tegnede nye kulstreger og tog derefter et billede af dem. Til sidst havde han billeder nok til at lave én sammenhængende fortælling, og i begyndelsen af 1990'erne blev han berømt for sine sort/hvide animations-film.

Siden år 2000 har Kentridge videreudviklet sin kunst og kombineret tegnekunsten med sin kærlighed til både film- og teaterverdenen. Kentridge blander mange forskellige kunstformer i sine værker. Han laver fx rumlige installationer – en form for totalkunstværk, som beskueren træder ind i og bliver en del af.

Vidste du, at Kentridge er vild med ordet 'bastardhed', og at han bruger det i sin kunst? Ordet betyder 'blandingsform', og Kentridge går bevidst efter det skæve, det uægte, det irregulære og det 'ukorrekte' udtryk i sine kunstværker.

Til eleven

Om udstillingen *The Refusal of Time*

The Refusal of Time (2012) er en rumlig installation – et totalkunstværk, som vi træder ind i og bliver en del af. Værket består af en blanding af mange forskellige kunstformer, medier, materialer og temaer, og Kentridge trækker på et utal af inspirationskilder.

Værket består af 5-kanals videoer med lyd, som bliver projiceret op på væggene ved siden af hinanden. Der er også fire højtalere, som ligner megafoner, og som er lavet i aluminium og placeret på nogle stativer rundt om på gulvet.

Midt på gulvet står der en slags mekanisk 'blæsebælg', som er lavet i træ, og som pumper løs som en mekanisk lunge. Fra højtalerne strømmer der musik, lyd og lydeffekter ud i rummet, sammen med kunstnerens egen stemme.

I rummet er der placeret nogle stole, som indgår i værket som en slags skulpturer, som kan få rummet til at minde om en scene, et 'backstage' miljø eller et teater.

Musikken, lydene, lydeffekterne og de levende billeder gør, at værket hele tiden er i bevægelse. Vi kan blive overvældet af de mange sanselige indtryk, og det kan være svært at finde sammenhæng i det hele.

Kentridge ønsker faktisk, at vi selv skal finde sammenhæng og mening i værket, og han tror på at vi, mens vi aktivt bearbejder de mange indtryk, allerede er i gang med at skabe betydninger midt i alt virvaret.

Kentridge anerkender, at forvirring og uvished er grundvilkår for den menneskelige eksistens. I dette værk udfordrer han fx tanken om tiden, som vi almindeligvis forstå den, og han undersøger, hvad der ville ske, hvis tiden blev sat ud af spil.

Vidste du, at Kentridge er vild med 'den mindre gode ide'? Den mindre gode ide er de ideer og påfund, der opstår, efter at han er gået i gang med at arbejde med sit materiale. De skaber nye muligheder undervejs i processen, og de er nogle gange bedre, end den første gode ide, han fik.

Inden besøget på museet

Opgaver

1) Læs om kunstneren og udstillingen

2) Se videofilmene om William Kentridge på Louisiana Channel:

William Kentridge – Making Sense of The World:

<http://channel.louisiana.dk/video/william-kentridge-how-we-make-sense-world>

William Kentridge & Synne Rifbjerg – Reduced to Being an Artist:

<http://channel.louisiana.dk/video/william-kentridge-reduced-being-artist>

3) Diskutér beskuerens rolle i 'Gesamtkunstverket'/totalkunstværket, hvordan værket forholder sig til rummet og kroppen, og hvorvidt værket kan opleves mere kropsligt/sanseligt, end de mere traditionelle kunstformer, som fx maleriet, almindeligvis inviterer til.

Under besøget på museet

Diskussioner

- Hvordan forholder Kentridge sig til den lineære tidsopfattelse i kunstværket?
- Hvorfor leger Kentridge med tanken om tiden som et relativt fænomen – og hvordan kommer det konkret til udtryk i kunstværket?
- Hvordan spiller tid og rum sammen i kunstværket?
- Hvilken betydning har tidsdimensionen for vores oplevelse af kunstværket?
- Hvilken betydning har tidsdimensionen for vores omverdensforståelse?
- Hvilke perspektiver har tanken om tiden som et relativt fænomen – hvad ville der ske, hvis tiden blev sat ud af spil?

Opgave

Optag en videofilm:

- Optag en kort videofilm i grupper på to eller tre på jeres smartphone eller tablet.
- Diskutér, hvordan tidsdimensionen kan fungere som tema for jeres videofilm og overvej, hvilke elementer fra *The Refusal of Time*, som I finder interessante, og som I vil inddrage i jeres videofilm.
- Præsenter jeres ideer for en af de andre grupper og giv hinanden indbyrdes feedback i grupperne. Vær opmærksom på, at feedbacken skal være konstruktiv, og at der ikke er nogen ideer, som er 'rigtige' eller 'forkerte'.

Efter besøget på museet

Opgave

Redigér videofilmen:

- Redigér den videofilm, som I optog sammen. Fordyb jer i en kreativ proces, hvor I har fokus på tidsdimensionen (bryd finen op i sekvenser og flyt rundt på dem).
- Diskutér tilvalg og fravalg af redigeringsmuligheder og overvej den betydning, som tidsdimensionen har for den filmiske fortælling (forskellen på den lineære/relativistiske tidsopfattelse).
- Præsenter jeres videofilm for klassen/holdet og giv hinanden indbyrdes feedback i forhold til den enkelte videofilm. Vær opmærksom på, at feedbacken skal være konstruktiv, og at der ikke er nogen 'rigtig' eller 'forkert' måde at lave en videofilm på.